

Polsk språk 1
POL1110

Forelesning 10
H2006

ORDKLASSER

- alle polske ord kan deles i to grupper – som bøyes og som ikke bøyes

ordklassene	
<i>bøyes</i>	<i>ikke bøyes</i>
substantiv	adverb
adjektiv	partikler
pronomen	preposisjoner
verb	konjunksjoner
tallord	interjeksjoner

HARDE / BLØTE KONSONANTER

fremre	p b t d f w ł m n r s z	harde
sentrale	c dz cz dź sz ź (rz)	funksjonelt bløte
	ć (ci) dź (dzi) ś (si) ź (zi) ń (ni) l j	bløte
bakre	k g ch (h)	harde

fremre og bløte: pi bi fi wi mi

SUBSTANTIV VIRILE I NOMINATIV PL.

-i fremre harde + h (ch) ÷ r

ch – si

Włoch – Włosi

d – dzi

sąsiad – sąsiedzi

t – ci

student – studenci

-y bakre harde + r ÷ h (ch)

g – dzy

kolega – koledzy

k – cy

Polak – Polacy

r – rzy

dyrektor – dyrektorzy

-e andre substantiver

gość – goście

przyjaciel – przyjaciele

NB! substantiver sg. **-anin** pl. **-anie**

Amerykanin – Amerykanie

mieszczanin – mieszczenie

SUBSTANTIV VIRILE I NOMINATIV PL.– forts.

-owie

pan – pan**owie**

syn – syn**owie**

mąż – męż**owie**

ojciec – ojc**owie**

profesor – profesor**owie**

Norweg – Norweg**owie** (*også*: Norwed**zy**)

Unntak:

brat – bracia

człowiek – ludzie

GENITIV PL. = AKKUSATIV PL.

-ów fremre harde, bakre harde + c, dz, ź, j
fachowie**c** – fachowc**ów**   okulista – okulist**ów**
chirurg – chirurg**ów**   pediatra – pediatr**ów**

-y   -rz
lekar**z** – lekar**zy**   żołnier**z** – żołnier**zy**

-i   andre substantiver
nauczyciel – nauczyciel**i**, gość – gości**i**

NB!   przyjaciele, przyjaci**ół**,
bracia, braci**i**

ADJEKTIV I NOMINATIV PL.

mask. virile		fem., nøy., mask. ikke-virile
-i	-y	-e
d – dzi	r – rzy	dobre
młody – młod zi	dobry – dobr zy	małe
ł – li	k – cy	drogie
mały – mali ci	wysoki – wysoc cy	
t – ci	g – dzy	
bogaty – bogac ci	drogi – drod zy	
sz – si		
lepszy – lepsi ci		
NB!		
zmęczony - zmęczeni		

ADJEKTIV GEN. PL. = AKK. PL. (VIRILE)

-ych

Znam dobry**ych** fachowców.

Nie znam dobry**ych** fachowców.

GRUNNTALL 100-1000

100	sto	600	sześćset
200	dwieście	700	<u>s</u> iedemset
300	trzysta	800	<u>o</u> siemset
400	<u>c</u> zterysta	900	<u>d</u> ziewięćset
500	pięćset	1000	tysiąc

NB! trykk på tredje siste stavelse: 400, 700, 800, 800

ORDENSTALL

21	dwudziesty pierwszy	145	<u>sto</u> czterdziesty piąty
22	dwudziesty drugi	200	dwusetny
30	trzydziesty	217	<u>dwieście</u> siedemnasty
40	czterdziesty	300	trzechsetny
50	pięćdziesiąty	400	czterechsetny
60	sześćdziesiąty	500	pięćsetny
70	siedemdziesiąty	600	sześćsetny
80	osiemdziesiąty	700	siedemsetny
90	dziewięćdziesiąty	800	osiemsetny
95	dziewięćdziesiąty piąty	900	dziewięćsetny
100	setny	1000	tysięczny

DATOER

Hvilken dag er det i dag?

	Nom.	Gen.
26.01	dwudziesty szósty	stycznia
30.12	trzydziesty	grudnia

15.08.1999

Nom.   **Gen.**   **Nom.**
piętnasty   sierpnia   tysiąc dziewięćset
Gen.
dziewięćdziesiątego dziewiątego roku

DATOER

Når?

Gen.

Kiedy?

•—————•
dwudziestego szóstego stycznia

Kiedy?

trzydziestego grudnia

Urodziłam się dziesiątego lutego

Urodziłem się

Gen.

Nom.

•—————• •—————•
piętnastego sierpnia tysiąc dziewięćset

Gen.

•—————•
dziewięćdziesiątego dziewiątego roku

ADJEKTIVENES KOMPARASJON (gradbøyning)

- gradene er *positiv, komparativ, superlativ*

jf.   fin, finere, finest
          god, bedre, best
          utsøkt, mer ..., mest ...

KOMPARASJON (GRADBØYNING)

- er en del av formdannelsen som berører nesten alle adjektiv
- polsk har tre former for komparasjon:
  - 1) syntetisk
  - 2) analytisk
  - 3) suppletiv

I. SYNTETISK KOMPARASJON

- dannes ved *suffigering av stammen* med *to typer endelser*:

-szy, -sze, -sza

eller **-ejszy, -ejsze, -ejsza**

- her forandres ofte stammens siste konsonant, f.eks.

długi – dłuższzy (lang)

cienki – cieńszzy (tynn)

ważny – ważniejszzy (viktig)

Komparativ: *-szy, -sze, -sza*

- brukes etter stamme på **enkel konsonant**, **-st**, eller **-rd**

tani – tań**szy**

pracowity – pracowit**szy**

prosty – prost**szy**

twardy – twar**d**szy

Komparativ: *-szy, -sze, -sza*

OBS:

- særtilfeller innenfor denne typen:

krótki – krótszy

daleki – dalszy

bliski – bliższy

wysoki – wyższy

Komparativ: -ejszy, -ejsze, -ejsza

- brukes etter stamme på andre konsonantkombinasjoner

trudny – trudnie**jszy**

łatwy – łatwie**jszy**

smutny – smutnie**jszy**

piękny – pięknie**jszy**

Superlativ:

- dannes ved *prefigering* av komparativformen
- > prefikset **naj-**

cieńszy – **naj**cieńszy

dłuższy – **naj**dłuższy

ważniejszy – **naj**ważniejszy

II. ANALYTISK KOMPARASJON

- dannes ved å tilføye enten *bardziej* ‘mer’ (= komparativ av *bardzo* ‘meget’),
- eller *mniej* (= komparativ av *mało* ‘litt’).

dziurawy – **bardziej** dziurawy (hullete)

kobiący – **mniej** kobiący (kvinnelig)

interesujący – **bardziej** interesujący
(interessant)

Superlativ:

- dannes ved å sette enten ordet *najbardziej* ‘mest’ eller ordet *najmniej* ‘minst’ foran adjektivet

dziurawy – **najbardziej** dziurawy

kobiący – **najmniej** kobiący

interesujący – **najbardziej** interesujący

III. SUPPLETIV KOMPARASJON

- det brukes *forskjellig ordstamme* til komparativ- og superlativformene

dobry – lepszy – najlepszy

zły – gorszy – najgorszy

duży – większy – największy

mały – mniejszy – najmniejszy

KONGRUENS

- husk kravet om *kongruens*, dvs. adjektivendelsen skal alltid samsvare (i kasus, kjønn og tall) med ordet det står til

tańszy cukier

tańsza herbata

tańsze ciastko

ładniejszy płaszcz

ładniejsza sukienka

ładniejsze ubranie

Kongruens ved komparasjon:

Tu jest **najtańsze ciastko**. (Nom.)

Nie mam **lepszego cukru**. (Gen.)

Kupiłam **ładniejszą sukienkę**. (Akk.)

Lubię tego bardziej **uprzejmego kelnera**. (Akk.)

Kongruens ved komparasjon:

Opiekuję się mniej **uprzejmym dzieckiem**. (Instr.)

Szukam **najmłodszej siostry**. (Gen.)

Mówię o **najładniejszych płaszczach**. (Lok.)

Dziękuję **najmilszym kelnerkom**. (Dat.)

Komparasjon med *od* / *niż*

komparativ + od + **Gen.**

Kasia jest mądrzejsza od Piotra.

komparativ + niż + **Nom.**

Kasia jest mądrzejsza niż Piotr.

ADVERB

- kan ikke bøyes
- beskriver handlingens omstendigheter (tids- og stedsforhold eller adjektivets intensitetsgrad)

ADVERB

1) avledet av adjektiv:

dobry (god) – **dobrze** (godt)

wysoki (høy) – **wysoko** (høyt)

cienki (tynn) – **cienko** (tynt)

NB. kun denne gruppen kan kompareres

2) andre typer:

dziś (*i dag*), **wtedy** (*dengang*), **naprzód** (*frem*)

Fra adjektiv til adverb

adjektiv – adverb

-e

dobry	dobrze
zły	źle
modny	modnie
pyszny	pysznie
sympatyczny	sympatycznie

adjektiv – adverb

-o

gorący	gorąco
cichy	cicho
miły	miło
tani	tanio
głupi	głupio

SYNTETISK GRADBØYNING

komparativ: **-ej**, superlativ: **naj-** + komparativ

- 1) długo – dłuż**ej** – **najdłużej**
wygodnie – wygodn**iej** – **najwygodniej**
smutno – smutn**iej** – **najsmutniej**
  - 2) rzad**ko** – rzadz**iej** – **najrzadziej**
dale**ko** – dale**ej** – **najdalej**
- men*: szyb**ko** – szybc**iej** – **najszybciej**

ANALYTISK GRADBØYNING

zdecydowanie (*avgjort, bestemt*)

bardziej zdecydowanie

najbardziej zdecydowanie

zdecydowanie

mniej zdecydowanie

najmniej zdecydowanie

SUPPLETIV GRADBØYNING

dużo – więcej – najwięcej

dobrze – lepiej – najlepiej

źle – gorzej – najgorzej

mało – mniej – najmniej

ALTERNASJONER

g → ż

dro**g**o – dro**ż**ej

ch → sz

ci**ch**o – ci**sz**ej

d → dzi → dz

twar**d**o – twar**dz**iej

prę**d**ko – prę**dz**ej

ł → l

weso**ł**o – wese**l**ej

t → c

kró**t**ko – kró**c**ej

s → ż

blis**s**ko – blis**ż**ej

r → rz

ostr**r**o – ostr**z**ej

st → (ści)

czys**t**o – czy**ś**ciej

andre alternasjoner: harde blir til bløte

(n→ni, b→bi, p→pi, z→zi, m→mi, c→ci, s→si...)

PREPOSIJONER SOM STYRER AKK.

Wychodzi **na dach**.

na

Skacze **na ziemię**.

na

Biegnie **pod drzewo**.

pod

Jadę **nad morze**.

nad

Idę **w góry**.

w

Wychodzi **przed dom**.

przed

Akk.

OBS! Alle preposisjonene er knyttet til bevegelsesverb

PREPOSIJONER SOM STYRER LOK.

na dachu

w ręce

przy samochodzie

Lok.

OBS! Preposisjonen sammen med substantivet beskriver
sted, lokalitet

PREPOSIJONER SOM STYRER INSTR.

pod drzewem

nad stołem

za ławką

przed domem

Instr.

OBS! Preposisjonen sammen med substantivet
beskriver sted, lokalitet

KONJUNKSJONER

a, ale, i, albo, więc

i, oraz (*og, samt*)

Zjem śniadanie **i** pojedę na uniwersytet.

ale (*men*)

Nie lubię Kasi, **ale** muszę do niej pojechać.

a (*og/men* - uttrykker motsetning)

To jabłko jest czerwone, **a** tamto jest zielone.

albo, lub (*eller*)

Pójdę dziś do kina **albo** do teatru.

więc (*så*)

Nie chce mi się spać, **więc** jeszcze trochę poczytam.